

STAPPENPLAN

Een gemeentelijke volksraadpleging afdwingen

Zorgt een heet politiek hangijzer voor heel wat deining in jouw stad of gemeente? Zie je alternatieven voor een plan van het lokaal bestuur? Burgers kunnen daarover een volksraadpleging afdwingen. Met een handtekeningactie kan men de kwestie laten voorleggen aan de lokale bevolking. Het resultaat van deze raadpleging vormt dan een advies voor het gemeentebestuur. Een 'dwingend' referendum is het dus niet, maar de kwestie komt wel hoog op de politieke agenda!

Iedere inwoner van de gemeente, Belg of niet-Belg, die ouder is dan 16 jaar en niet (tijdelijk) is uitgesloten van het kiesrecht, kan zo'n verzoek tot volksraadpleging indienen en/of zijn/haar stem uitbrengen over dit vraagstuk.

Vooraf!?

1

Is het **onderwerp** van de volksraadpleging wel een aangelegenheid van **gemeentelijk belang**? Of kan de lokale overheid daarover een advies geven? Alleen over zo'n gemeentelijke bevoegdheden kan je een raadpleging afdwingen. Een aantal onderwerpen zijn sowieso uitgesloten: de jaarrekeningen, het meerjarenplan, de gemeentebelastingen en retributies en persoonlijke aangelegenheden.

2

Hoeveel **tijd en energie** wil jij (en jouw medestanders) investeren? Misschien kan je met andere, minder arbeidsintensieve, acties het beleid ook beïnvloeden (bv. via 'voorstellen van burgers op de gemeenteraad' uit het Decreet Lokaal Bestuur). Indien een volksraadpleging wel aangewezen en haalbaar lijkt, zal het waarschijnlijk nodig zijn om een netwerk te organiseren, het debat aan te zwengelen, ... en om de verzoekprocedure te volgen.

Aan de slag !

3

Formuleer een duidelijke, begrijpbare **vraagstelling**. Meerdere vragen zijn mogelijk. Het antwoord moet altijd uitsluitend ja en neen zijn. Indien er twijfel is over de bewoording of de toelaatbaarheid van een vraag, kan uitsluitsel worden gevraagd aan de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen.

4

Gebruik het **correcte verzoek- en petitieformulier**. De Vlaamse overheid maakte daarvoor verplichte **modeldocumenten** op met daarin alle nodige gegevens van de ondertekenaars en enkele verplichte juridische vermeldingen (over schriftvervalsing en privacyregels). Met die formulieren kan je de nodige handtekeningen verzamelen en het verzoek overmaken aan het lokaal bestuur. Opgelet: er bestaat vandaag nog geen juridische basis voor een digitale handtekeningactie.

5

Het grootste werk is het **verzamen van voldoende handtekeningen**. Alle ondertekenaars vermelden hun naam, voornamen, geboortedatum en adresgegevens op het formulier. Een volksraadpleging heeft de steun nodig van ten minste:

- 20 % van de inwoners in gemeenten met minder dan 15.000 inwoners;
- 3000 inwoners in gemeenten van 15.000 inwoners tot 30.000 inwoners;
- 10% van de inwoners in gemeenten met minstens 30000 inwoners.

Wie mag tekenen? Al wie ingeschreven is in het bevolkingsregister van de gemeente, minstens 16 jaar is en niet is uitgesloten of geschorst van het kiesrecht (bv. na een veroordeling).

Zorg alleszins voor een **veiligheidsmarge**: indien je na controle door het gemeentebestuur te weinig geldige handtekeningen zou overhouden, sta je terug bij af. Je hebt daarna immers niet meer het recht om bijkomende steun te verzamelen. Dien dus zeker méér handtekeningen in dan strikt noodzakelijk.

6

Schrijf een **gemotiveerde nota** met daarin jouw opinie en argumenten over de kwestie. Bij het verzoek voeg je best nog alle andere nuttige informatie voor de gemeenteraad. Deze nota is belangrijk omdat hij deel zal uitmaken van de informatiebrochure die het gemeentebestuur moet verspreiden in de aanloop naar de raadpleging. Op die manier krijgen de inwoners ook jouw kijk op de zaak te lezen.

7

Het verzoek tot het houden van een raadpleging dien je in via een **aangetekende brief** of door **afgifte tegen ontvangstbewijs** bij het college van burgemeester en schepenen. Na ontvangst schrapt het college van burgemeester en schepenen de ongeldige handtekeningen: dubbele handtekeningen, van niet-inwoners... Indien voldoende geldige handtekeningen zijn geteld, moet de gemeenteraad een volksraadpleging organiseren.

8

In de weken voor de volksraadpleging is het belangrijk dat je **het debat levend houdt**, dat je de burgers overtuigd van jouw standpunten, dat je op zoek gaat naar medestanders... Zorg ook dat deze 'campagne' de inwoners motiveert om naar de stembus te gaan. De stemming bij de volksraadpleging is immers niet verplicht.

En opgelet: de stemmen worden pas geteld wanneer een **voldoende kiezers** hun stem hebben uitgebracht:

- 20 % van de inwoners in gemeenten met minder dan 15.000 inwoners;
- 3000 inwoners in gemeenten van 15.000 inwoners tot 30.000 inwoners;
- 10% van de inwoners in gemeenten met minstens 30000 inwoners.

Anders worden de stemmen niet geteld, blijft de raadpleging zonder resultaat... en zijn alle inspanningen dus voor niets geweest!

Om je standpunt extra kracht te geven...

- Verhoog je draagvlak door bewust meer handtekeningen te verzamelen dan strikt noodzakelijk. Zoek steun bij andere mensen, groepen of verenigingen. Laat duidelijk zien dat jouw opinie breed gedragen is. Zo speel je de macht uit van het getal.
- Betrek de (plaatselijke) pers bij het hele gebeuren. Informeer alle betrokkenen. Zo kan je de publieke opinie mee beïnvloeden. Daarom is het ook van belang om een goede woordvoerder aan te duiden om jullie standpunt te presenteren. Zo benut je ook de macht van het woord.
- Onderbouw jullie zaak met sterke argumenten. Vermijd slogans. Een beter beleid gaat over inhoud. Accurate cijfers, recente onderzoeksgegevens of treffende getuigenissen zijn allemaal pluspunten om de nodige geloofwaardigheid op te bouwen. Want kennis is macht.
- Bouw een netwerk uit bij beleidsmakers en ambtenaren. Overleg met hen: gelijk hebben is niet hetzelfde als gelijk krijgen. Dat is de macht van tactiek en strategie.

Een goede vraag...

- Moet als antwoord altijd en uitsluitend 'ja' of 'neen' kunnen hebben.
- Mag niet verkeerd te interpreteren zijn.
- Mag geen dubbele negatie bevatten.
- Gaat over een concrete keuzes.
- Vermijdt suggestieve formuleringen die de kiezer bewust willen sturen.

De Wakkere Burger vzw

Priemstraat 51 – 1000 Brussel
 Tel.: 02/274.24.01
 info@dewakkereburger.be
 www.dewakkereburger.be

De gemeentelijke volksraadpleging vindt zijn grondslag in de Belgische Grondwet (art. 14) en het Vlaams Decreet Lokaal Bestuur (art. 305 e.v.). Dit document vat kort de stappen samen waarmee burgers moeten rekening houden bij de organisatie van een volksraadpleging. Meer info vind je op [deze webpagina](#) van de Vlaamse Overheid.

Aanvulling: ook [provinciale volksraadplegingen](#) zijn mogelijk.

